

N:o 37.

Ank. till Riksd. kansli den 8 april 1902, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till skiftesstadgan den 9 november 1866.

Andra Kammaren har till behandling af lagutskottet hänvisat en af herr *O. H. Ström* inom nämnda kammare väckt motion, n:o 93, af följande lydelse:

»Då måttstocken för hvarje delegares i skifteslag enskilda rätt borde utgöras af delningsbeskrifningen samt endast hvad som i denna påförts hvarje delegare och ingenting annat borde tillkomma honom enskildt samt återstående byaområden borde anses fortfarande vara oskiftade, oafsedt huru de i öfrigt vid skiftet beaktats, hvilken grundsats vid lagskipningen i allmänhet gjort sig gällande, men då en annan uppfattning understundom fått majoritet för sig i högsta domstolen samt nu senast 22 oktober sistlidet år med tre röster mot två der gjort sig gällande, enligt hvad bilagda afskrifter utvisa, får jag hemställa, att Riksdagen måtte besluta ett sådant tillägg i skiftesstadgan, hvaraf tydligt framgår, att endast hvad som i delningsbeskrifningen påförts hvarje skiftesdelegare tillkommer honom enskildt, samt att alla återstående byaområden, oafsedt huru de i öfrigt vid skiftet beaktats, äro skifteslagets gemensamma tillhörighet, till dess de blifva skiftade.

Då jag ej tilltror mig att formulera tillägget eller föreslå, hvar det bör införas i skiftesstadgan, öfverlemnar jag detta åt lagutskottet, till hvilket jag anhåller, att motionen måtte remitteras.»

De i motionen åberopade bilagorna äro af följande lydelse:

»Bilaga A. Afskrift af transsumt.

*Protokoll öfver justitieärenden, hållet i Kongl. Maj:ts
högsta domstol tisdagen den 22 oktober 1901.*

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden *Herslow,*
Lilienberg,
Huss,
Cassel,
Grefberg.

Revisionssekreteraren Leijonmarek föredrog

1:o.

Revisionssaken emellan Erik Anton Hedlund i Töre med flere, sökande, samt Töre Aktiebolag, uteblifven svarande; Uti hvilken sak nedre revisionen afgifvit underdånigt betänkande. (Bil. 1.)

Högsta domstolens fleste ledamöter biföllo det underdåniga betänkandet; justitierådet *Huss*, med hvilken justitierådet *Herslow* förenade sig, yttrade:

»Jag finner ej skäl göra ändring i domstolarnes beslut, såvidt derigenom sökandenas invändning, att bolaget måtte förklaras hafva förlorat sin talan mot ifrågavarande rågångsutstakning, ogillats, samt anser, lika med domstolarne, ofvanomförmälda den 29 juli 1895 träffade förening icke utgöra hinder för bolaget att klandra nämnda förrättning.

Beträffande sjelfva saken, så, enär det område i Törefjärden, hvari ifrågavarande så kallade upplandningsängar uppkommit, hvarken vid det åren 1829—1833 Töre och Törböle skifteslag öfvergångna laga skifte eller sedermera veterligen blifvit mellan delegarne i skifteslaget lagligen fördeladt och således är att fortfarande anse såsom en skifteslagets gemensamma tillhörighet, pröfvar jag lagligt att, med ändring af domstolarnes

beslut i hufvudsaken, ogilla bolagets derutinnan förda talan, och varda kostnaderna å saken vid domstolarne parterna emellan qvittade.»

In fidem:

Gustaf Wolffert.

Ernst Herslow.

Bil. 1. Till högsta domstolens protokoll den 22 oktober 1901 2 Rt.

Underdånigt betänkande uti den till Kongl. Maj:ts öfverseende från dess och rikets Svea hofrätt genom ordentligt sökande komna sak emellan Erik Anton Hedlund, Isak Aron Sundström, Anders Lindbäck, gästgifvaren Nils Gustaf Stenman, Israel Olsson samt kassören Knut L. Stenmark och hans hustru Helena Wilhelmina Stenmark, alla i Töre, äfvensom Johan Vilhelm Hellberg i Törböle, sökande, samt Töre aktiebolag, uteblifven svarande, angående hvilken sak af handlingarne inhemtas.

Nedre revisionen hemställer i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte pröfva rättvist fastställa hofrättens dom.

Stockholm den 2 oktober 1901.

Carl Leijonmarck.

Carl Moberg.

Berndt Hasselrot.

Gustaf Wolffert.

I transummerade delar rätteligen afskrifvet från originalprotokollet betygar Stockholm och kongl. justitierevisionsexpeditionen den 22 januari 1902.

Ex officio

Lars Hasselgren.

(Stämpel).

Vidimeras:

A. Gellin.

A. Lindblad.

Bilaga B.

Kongl. Maj:ts dom uti den till Kongl. Maj:ts öfverseende från Dess och rikets Svea hofrätt genom ordentligt sökande komna sak emellan Erik Anton Hedlund, Isak Aron Sundström, Anders Lindbäck, gästgifvaren Nils Gustaf Stenman, Israel Olsson samt kassören Knut L. Stenmark och hans hustru Helena Wilhelmina Stenmark, alla i Töre, äfven-

som Johan Wilhelm Hedberg i Töreböle, sökande, samt Töre aktiebolag, uteblifven svarande; angående hvilken sak af handlingarne inhemtas:

att vice kommissionslandtmätaren H. B. Lysell år 1895 efter vederbörligt förordnande och med biträde af gode män inom Töre och Töreböle skifteslag, som under åren 1829—1833 undergått laga skifte, verkställt utstakning och rörläggning af rålinien emellan å ena sidan skifteslagets förut skiftade egor samt å andra sidan inom skifteslaget efter laga skiftet genom uppgrundning utanför Törefjärdens gamla strand uppkomna så kallade upplandningsängar, hvilken förrättning den 17 december 1895 förklarats afslutad med tillkännagifvande tillika, att den dermed missnöjde egde att inom två månader derefter klander derå genom stämning vid Neder Kalix tingslags häradsrätt anställa;

att bolaget såsom egare dels af hemmanen Töre n:is 9 och 10 litt. O. P. tillsammans om ett tredjedels mantal samt af hemmanet n:o 12 litt. Rb. om ett åttendedels mantal, dels ock af en från hemmanet n:o 12 litt. Ra. i Töre om ett åttendedels mantal för alltid afsöndrad lägenhet till häradsrätten instämt sökandena jemte åtskilliga andra personer och bland dem äfven egarne till sistnämnda hemman, samtliga i egenskap af delegare i skifteslaget, med påstående, att, enär de till bolagets förenämnda hemman och lägenhet hörande egor sträckte sig ned till Törefjärden samt bolaget på grund af strandeganderätt vore egare af de uppgrundningar, som uppstått invid eller utanför bolagets strandegor, häradsrätten måtte utan afseende å rågångsförrättoingen, jemlikt grunderna för 12 kapitlet 4 § jordabalken, förklara bolaget vara efter sin rågång och bolstad egare af berörda uppgrundningar;

att häradsrätten, hvarest å ömse sidor fordrats ersättning för rättgångskostnaden, genom utslag den 5 februari 1898 utlåtitt sig, att, enär hvad beträffade i saken gjord invändning, att bolaget måtte förklaras hafva förlorat sin talan mot ifrågavarande rågångsutstakning på den grund, att bolaget icke instämt samtliga Töre och Töreböle byamän inom den af förrättningsmannen i meddelad besvärshänvisning föreskrifna tid af två månader efter förrättningens afslutande, rågången i fråga först genom den klandrade förrättningen uppgåtts och således icke kunde hafva blifvit förut faststeld eller eljest behörigen bestämd samt förrättningsmannen alltså saknat fog att på sätt 47 § i skiftesstadgan föreskrefve, förelägga den med förrättningen missnöjde att densamma kländra inom den i nyssnämnda lagrum stadgade tid, ogillades berörda invändning och blefve bolagets talan i hufvudsak till pröfning upptagen, samt att emedan, hvad således sjelfva saken vidkomme, obestriddt vore, att bolaget vore egare af

hemmanen ett tredjedels mantal n:is 9 och 10 samt hemmansdelen ett åttendedels mantal n:o 12 i Töre äfvensom af en från en annan del af sistnämnda hemman afsöndrad jordlägenhet samt att alla dessa fastigheter invid stranden af Törefjärden hade egor, invid eller utanför hvilka uppgrundningar efter det Töre och Törböle byar öfvergångna laga skifte uppstått, ty och som genom laga skiftet den förra egoblandningen inom skifteslaget upphört och hvarje hemman sina bestämda egolotter tilldelats samt, jemlikt grunderna för 12 kapitlet 4 § jordabalken, egare af stranden vore, efter rågång och bolstad sin, egare af land, som utanför stranden af sjö uppkommit, alltså och då delegarne i Töre och Törböle byars skifteslag derigenom icke betoges den rätt till vattnet i Törefjärden, som dem efter lag tillkomme, samt en under ifrågavarande rågångsutstakning den 29 juli 1895 träffad förening, såsom icke tillkommen i den ordning 48 § af skiftesstadgan föreskrefve, ej utgjort hinder för bolaget att rågångsutstakningen klandra, förklarades med bifall till bolagets talan bolaget vara egare af de utanför dess omförmälda stränder uppkomna uppgrundningar; och blefve rättegångskostnaden parterna emellan qvittad;

samt att hofrätten, der sökandena efter vad yrkat ändring uti dom den 26 januari 1900, yttrat, att hofrätten icke funne skäl att göra ändring i häradsrättens utslag; och skulle sökandena, en för alla och alla för en, ersätta bolaget hvad detsamma visade sig hafva utgifvit för stämpel å hofrättens dom;

Deruti sökandena i underdånighet yrkat ändring under anspråk tillika på ersättning för kostnaderna i saken hos Kongl. Maj:t; Med Kongl. Maj:ts högsta domstol besluten; Gifven Stockholms slott den 12 november 1901.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas handlingarna i denna sak och pröfvar rättvist fastställa hofrättens dom. Det vederbörande hafva att ställa sig till underdånig efterrättelse.

Under Kongl. Maj:ts sekret.

(Sigill.)

Carl Leijonmarck.

Dom emellan Erik Anton Hedlund i Töre med flere, sökande, samt Töre aktiebolag, uteblifven svarande.

Vidimeras:

A. Gellin.

A. Lindblad.

Vid laga skifte kan mark afsättas för delegarnes gemensamma behof. I den mån skifte af dylik mark derefter kan förekomma, åtnjuta skiftesdelegarne enligt gällande bestämmelser andel i den samma efter den delningsgrund, som vid skiftet kommer till tillämpning, och till dess skifte af berörda egor sker, äro de att anse såsom skifteslagets gemensamma tillhörighet. Sätillvida synas förhållandena icke påkalla någon lagstiftningsåtgärd i nu föreliggande motions syfte, hvilket blifvit i den samma helt allmänt uttryckt. Då till stöd för behofvet af den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden åberopats ofvan intagna redogörelse för en under den senaste tiden afgjord rättstvist, blir det emellertid tydligt, att andra fall än de ofvan nämnda i motionen egentligen afses. Det kan nemligen inträffa, att, efter det skifte skett å ett skifteslag i dess helhet eller till viss del, mark uppkommer genom uppslamning eller uppgrundning invid eller utanför skifteslagets vid stranden af ett vattendrag belägna egor. Genom ett tillägg till gällande skiftesstadga borde, så vidt utskottet rätt uppfattat motionärens mening, bestämmas, att sådan ny ega alltid är skifteslagets gemensamma tillhörighet, intill dess skifte af densamma skett.

Att märka är emellertid, att såsom äfven framgår af det anförda prejudikatet, bestämmelser för ifrågavarande fall finnas i 12 kapitlet 4 § jordabalken, hvilket lagrum är af följande lydelse:

»Är å, sjö eller sund, sidolånga byar emellan; egen då halft hvardera. Ligger holme midt uti insjö eller ström; vare lag samma. Ligger den ettdera landet närmare; hafve den holme, som vatten eger, efter rågång och bya skilnad. Flottholma hafve han, som den vid land sitt fäster. Kan insjö, eller en del deraf, till äng växa; ege hvar äng eller land, efter ty, som han i sjön rådande varit. Ligger by vid ändan, eller å sido vid stora sjöar; ege då i sjö eller holma efter rågång ock bolstad sin. Hafver någon urminnes häfd på utholmar, fisken eller fiskeskär; då eger han den rätt oqvald besitta. Om Kungsådra i sjöar och strömmar urskils i Byggningsbalken.»

Af anförda stadgande, jemfördt med skiftesstadgans bestämmelser, torde framgå, att, om den strand, utanför hvilken uppslamning eller uppgrundning bildats, är såsom oskiftad skifteslagets gemensamma tillhörighet, skiftesdelegarne äfven få sameganderätt till de sålunda nytillkomna områdena, under det att sådan mark, uppkommen utanför strand och i vatten, som undergått delning, såsom en pertinens inbegripes under den enskilda strandeganderätten. En lagstiftningsåtgärd i syfte, att nu ifrågavarande områden alltid skola anses såsom en skifteslagets

gemensamma tillhörighet, kan sålunda icke åstadkommas allenast genom ett tillägg till skiftesstadgan, utan för ändamålets uppnående måste äfven 12 kapitlet 4 § jordabalken ändras.

Stadgandet i sistnämnda lagrum gifver emellertid uttryck för den allmänna rättsprincipen, att eganderätt till en sak, som kommer i ett mekaniskt samband med en annan, under vissa vilkor tillfaller den person, hvilken den senare saken tillhör. Denna princip om accession såsom ett laga fång och det resultat, hvartill man med densamma kommer i nu förevarande fall, synas utskottet äfven vara rigtiga. Sedan en uppdelning af en samfällighet skett mellan delegarne, får i allmänhet en hvar af dem finna sig i, att den enes andel på grund af omständigheter, som ej vid delningen kunde förutses, i framtiden visar sig vara bättre och mera vinstgifvande än den andres. En rubbning af berörda princip, på sätt motionären ifrågasatt, torde äfven medföra mindre tillfredsställande konsekvenser. Om en hemmansegare skulle vara skyldig att såsom en skifteslagets gemensamma tillhörighet afträda mark, som genom uppgrundning uppkommit invid eller utanför den strand, hvarest han fått sig egor tilldelade vid skifte, borde han äfven vara berättigad att, för den händelse genom vattendragets inverkan hans nämnda egor förminskades, för sådan förlust erhålla ersättning af skifteslaget. En lagstiftningsåtgärd i motionens syfte skulle åt ett skifte gifva en helt annan betydelse i afseende på säkerhet och framtida bestånd, än hvad skiftesstadgans nuvarande bestämmelser afse att åstadkomma. Det torde för öfrigt, om de egor, utanför hvilka uppgrundningar uppstått, ingått i flere olika skiften, vara svårt att bestämma, hvilket skifteslag den nytillkomna marken skulle såsom en gemensam ega tillhöra.

Af det ofvan anförda föranlåtes utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 april 1902.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *Sjöberg* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.